

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΑΑΔΕΑνεξάρτητη Αρχή
Δημοσίων Εσόδων**ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ**

**ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ & ΠΕΡΙΟΥΣΙΟΛΟΓΙΟΥ
ΤΜΗΜΑ Α΄**

Ταχ. Δ/νση : Χανδρή 1 και
Θεσσαλονίκης
Ταχ. Κώδικας : 18346 Μοσχάτο
Τηλέφωνο : 2104802117,164
Url : www.aade.gr

ΑΔΑ:
Αθήνα, 3 Φεβρουαρίου 2023

Ε. 2007**ΠΡΟΣ** Ως Πίνακας Αποδεκτών

Θέμα: Διαγραφή ΕΝΦΙΑ που έχει επιβληθεί σε βάρος φυσικών προσώπων που έχουν αποβιώσει, καθώς και σε Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού που συνενώθηκαν σε δήμους του προγράμματος «Καλλικράτη» του ν. 3852/2010 (Α΄ 87) και καταργήθηκαν

ΠΕΡΙΛΗΨΗ
<p align="center">Α) ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ</p> <p>Παροχή οδηγιών για τη διαγραφή ΕΝΦΙΑ που επιβλήθηκε σε βάρος αποβιώσαντος, καθώς και Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού, που συνενώθηκαν στους δήμους του προγράμματος «Καλλικράτη» του ν. 3852/2010 και καταργήθηκαν.</p>
<p align="center">Β) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ</p> <p>Στην εγκύκλιο παρέχονται διευκρινίσεις για τη δυνατότητα, τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία διαγραφής ΕΝΦΙΑ που έχει επιβληθεί σε αποβιώσαντες, καθώς και σε Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού, που συνενώθηκαν σε δήμους του προγράμματος «Καλλικράτη» του ν. 3852/2010 και καταργήθηκαν.</p>
<p align="center">Γ) ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ</p> <p>Η εγκύκλιος αφορά κληρονόμους αποβιωσάντων καθώς και τους δήμους της χώρας.</p>

1. Για τη διαγραφή βεβαιωμένων οφειλών ΕΝΦΙΑ σε βάρος φυσικών προσώπων που έχουν αποβιώσει, καθώς και σε βάρος Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού που συνενώθηκαν στους δήμους του προγράμματος «Καλλικράτη» του ν. 3852/2010 και καταργήθηκαν, παρέχονται οι ακόλουθες οδηγίες και παρακαλούμε για την ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή τους.

A. Πράξεις προσδιορισμού ΕΝΦΙΑ σε βάρος φυσικών προσώπων που έχουν αποβιώσει

2. Σύμφωνα με το άρθρο 35 του Αστικού Κώδικα, το πρόσωπο αρχίζει να υπάρχει μόλις γεννηθεί ζωντανό και παύει να υπάρχει με το θάνατό του. Μετά τον θάνατό του παύει να είναι φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Επιπλέον, στο άρθρο 37 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν.4987/2022, Α' 206), εφεξής Κ.Φ.Δ., ορίζεται ότι η πράξη προσδιορισμού φόρου περιέχει συγκεκριμένες πληροφορίες στις οποίες περιλαμβάνονται το ονοματεπώνυμο του φορολογούμενου και ο Α.Φ.Μ. του, εφόσον του έχει αποδοθεί.

3. Κατόπιν των ανωτέρω, μετά τον θάνατο του φορολογούμενου, οι τυχόν εκδοθείσες πράξεις προσδιορισμού ΕΝΦΙΑ σε βάρος του που αφορούν τα μετά τον θάνατό του έτη είναι άκυρες, αφού έχουν εκδοθεί στο όνομα μη όντος, ανύπαρκτου προσώπου. Συνεπώς, ο Προϊστάμενος της αρμόδιας Δ.Ο.Υ., λαμβάνοντας υπόψη την ημερομηνία θανάτου του φυσικού προσώπου, η οποία έχει καταχωρηθεί στα πληροφοριακά συστήματα της ΑΑΔΕ, θα πρέπει είτε οίκοθεν, ανά τακτά χρονικά διαστήματα και τουλάχιστον μία φορά κατ' έτος, είτε κατόπιν αίτησης των κληρονόμων του αποβιώσαντος, να προβαίνει με απόφασή του στη διαγραφή των οφειλών ΕΝΦΙΑ που αφορούν τα έτη μετά την ημερομηνία θανάτου του, ακόμη και στην περίπτωση που οι οφειλές ανάγονται σε παραγεγραμμένα έτη.

Β. Πράξεις εκτιμώμενου προσδιορισμού ΕΝΦΙΑ σε βάρος Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού, που συνενώθηκαν στους δήμους του προγράμματος «Καλλικράτη» του ν. 3852/2010 και καταργήθηκαν.

4. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 3852/2010 συνιστώνται ανά νομό νέοι δήμοι του προγράμματος «Καλλικράτη», αποτελούμενοι από ήδη υπάρχοντες δήμους, οι οποίοι καταργούνται. Επιπλέον, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 283 του ν. 3852/2010, οι δήμοι που συνιστώνται με το άρθρο 1 υπεισέρχονται αυτοδικαίως από την έναρξη λειτουργίας τους και χωρίς άλλη διατύπωση σε όλα τα ενοχικά και εμπράγματα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των δήμων και κοινοτήτων που συνενώνονται, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 271 του ν. 3852/2010, εφαρμόζονται αναλόγως, εκτός των άλλων, οι διατάξεις του άρθρου 180 του ν. 3463/2006, σύμφωνα με το οποίο η περιουσία ΟΤΑ που συνενώνονται περιέρχεται στο νέο Δήμο.

5. Κατόπιν των ανωτέρω, οι τυχόν εκδοθείσες πράξεις εκτιμώμενου προσδιορισμού ΕΝΦΙΑ σε βάρος Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού που συνενώθηκαν στους δήμους του προγράμματος «Καλλικράτη» του ν. 3852/2010 και καταργήθηκαν, οι οποίες αφορούν τα μετά τη συνένωση και κατάργησή τους έτη, είναι άκυρες, αφού έχουν εκδοθεί στο όνομα ανύπαρκτου νομικού προσώπου.

6. Ο Προϊστάμενος της αρμόδιας Δ.Ο.Υ., λαμβάνοντας υπόψη την ημερομηνία διακοπής εργασιών των Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού που συνενώθηκαν στους δήμους του προγράμματος «Καλλικράτη» του ν. 3852/2010 και καταργήθηκαν, θα πρέπει, κατόπιν αίτησης του αντίστοιχου δήμου του προγράμματος «Καλλικράτη», που υπεισήλθε στη θέση του καταργηθέντος Ο.Τ.Α κατά τα ανωτέρω οριζόμενα, να προβεί με απόφασή του στη διαγραφή των οφειλών ΕΝΦΙΑ που αφορούν τα έτη μετά την κατάργησή τους, ακόμα και στην περίπτωση που οι οφειλές ανάγονται σε παραγεγραμμένα έτη.

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΙΤΣΙΛΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ**Ι.ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΓΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑ**

1. Αποδέκτες Πίνακα Γ (περίπτωση 7)
2. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ (ΔΙ.Σ.ΤΕ.ΠΛ) για ανάρτηση στην ιστοσελίδα της ΑΑΔΕ και την Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη ΑΑΔΕ

ΙΙ.ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

1. Γραφείο Υπουργού
2. Γραφείο Υφυπουργού
3. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας
4. Αποδέκτες Πίνακα Β' (περίπτωση 3)
5. Αποδέκτες Πίνακα Γ (περιπτώσεις 1 έως και 6)
6. Αποδέκτες Πίνακα Ζ' (περιπτώσεις 1 και 7)
7. Αποδέκτες Πίνακα Η' (περιπτώσεις 1 έως και 3, 5 έως και 9)
8. Αποδέκτες Πίνακα Ι'
9. Αποδέκτες Πίνακα ΙΒ' (περίπτωση 11)

ΙV.ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

1. Γραφείο Διοικητή ΑΑΔΕ
2. Γραφεία Γενικών Διευθυντών
3. Διευθύνσεις, Αυτοτελή Τμήματα και Αυτοτελή Γραφεία της ΓΔΦΔ
4. Δ/νση Νομικής Υποστήριξης της ΑΑΔΕ
5. Γενική Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
6. Δ/νση Εφαρμογής Φορολογίας Κεφαλαίου και Περιουσιολογίου – Τμήματα Α' και Β'